

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2005-3-30 (Muafiyet)
Karar Sayısı : 05-51/743-201
Karar Tarihi : 15.8.2005

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Rifki ÜNAL, Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI, M. Sıraç ASLAN, Mehmet Akif ERSİN

B. RAPORTÖRLER : Alper KARAKURT, Neşe Nur YAZGAN

C.BAŞVURUDA BULUNAN : - BSH Ev Aletleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Cemal Sahir Sok. No:26/28 Mecidiyeköy İstanbul

D. TARAFLAR : - Arçelik A.Ş. Elektrikli Süpürge ve Motor İşletmesi
Organize Sanayi Bölgesi Atatürk Cad. 8.Sok.
No:2 59500 Çerkezköy Tekirdağ
- BSH Profilo Elektrikli Gereçler A.Ş. (Yeni unvanı ile BSH Ev Aletleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.)

E. DOSYA KONUSU: Arçelik A.Ş. Elektrikli Süpürge ve Motor İşletmesi (Arçelik A.Ş.) tarafından üretilen çamaşır makinası yıkama motorlarının, BSH Ev Aletleri Sanayi ve Ticaret A.Ş. (BSH) tarafından satın alınmasına ilişkin şartları düzenleyen standart sözleşmeye menfi tespit belgesi verilmesi veya muafiyet tanınması talebi.

10

F. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 7.3.2005 tarih ve 1451 sayı ile intikal eden ve en son 1.8.2005 tarih ve 5374 sayılı yazı ile eksiklikleri tamamlanan bildirim üzerine 4054 sayılı Kanun'un 4. 5. ve 8. maddeleri ile 1997/2 sayılı "Anlaşmaların, Uyumlu Eylem ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Kanununun 10. Maddesine Göre Bildiriminin Usul ve Esasları Hakkında Rekabet Kurulu Tebliği"nin ilgili hükümleri uyarınca yapılan inceleme sonucu düzenlenen 5.8.2005 tarih ve 2005-3-30/MM-05-AK sayılı Ön İnceleme Raporu 10.8.2005 tarih ve REK.0.07.00.00-130/210 sayılı Başkanlık önergesi ile 05-51 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

20

G. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da; mevcut bilgi ve belgeler çerçevesinde yapılan değerlendirmeler ışığında;

1. Arçelik A.Ş. tarafından üretilen çamaşır makinesi yıkama motorlarının, BSH tarafından satın alınmasına ilişkin şartları düzenleyen standart sözleşmenin 18. maddesindeki hükmün, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesine aykırılık teşkil etmesi nedeniyle Menfi Tespit Belgesi verilemeyeceği,
- 30 2. söz konusu hükmün, 2002/2 sayılı "Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği"nin 4(e) bendi gereğince ağır sınırlama olarak kabul edilmesi nedeniyle, aynı Tebliğ çerçevesinde grup muafiyeti kapsamında değerlendirilemeyeceği ,
3. söz konusu hükmün, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesindeki muafiyet şartlarından "rekabetin zorunlu olandan fazla kısıtlanmaması" koşulunu karşılamaması nedeniyle, anlaşmaya bireysel muafiyet verilemeyeceği,
- 40 4. 18. maddedeki söz konusu hükmün, anlaşma konusu olan çamaşır makinesi yıkama motorunun ya da buna ait yedek parçaların son kullanıcılara veya malların bakımı ya da onarımıyla alıcı tarafından yetkilendirilmemiş tamircilere satışını kısıtlamayacak şekilde düzenlenmesi durumunda anlaşmanın 2002/2 sayılı Tebliğ'den yararlanabileceği, bu sebeple ilgili teşebbüs tarafından gerekli değişikliklerin yapılabilmesi için 60 gün süre verilmesi gerektiği

ifade edilmektedir.

H. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Pazar

50

H.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Anlaşmaya taraf olan teşebbüslerin faaliyet alanları karşılıklı olarak incelendiğinde görülmektedir ki; Arçelik A.Ş. evlerde kullanılan elektrikli ve elektronik ürünlerin, üretimi, satışı, dağıtımı ve pazarlanması, BSH ise soğutucu, çamaşır makinesi, fırın, set üstü ocak üretimi ile iştiğal etmekte, bunun yanında diğer elektrikli ve elektronik ev aletlerini ithal edip satmaktadır. Buna karşılık dosya konusu anlaşma çamaşır makinesi yıkama motorunun üretimini düzenleyen hükümler içermektedir.

60

Bu noktada üzerinde durulması gereken husus, diğer motor türlerinin çamaşır makinesi yıkama motoru ile ikame edilip edilemeyeceğidir. Arçelik A.Ş. tarafından gönderilen ve kurum kayıtlarına 13.7.2005 tarih ve 4843 sayı ile intikal eden bilgi yazısında, jeneratör, buzdolabı gibi diğer elektrik ve elektronik ürünlerin motorlarının, çamaşır makinesi motoru ile ikame edilemeyeceği, çamaşır makinesi yıkama motorunun teknik olarak yalnızca çamaşır makinelerine uyumlu olduğu belirtilmiştir. 23.6.2005 tarih ve 4334 sayılı bilgi yazısında ise belirlenen spesifikasyonlarda anlaşma konusu motorları Türkiye coğrafi pazarında üreten başka bir teşebbüsün bulunmadığı, anlaşma öncesinde BSH tarafından üretilen

05-51/743-201

70 Çamaşır makinelerine ait motorların ek Cumhuriyeti ve Almanya'dan tedarik edildiği belirtilmiştir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında ilgili ürün pazarı “amaşır makinesi yıkama motoru” olarak belirlenmiştir.

H.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

80 Sözleşme konusu çamaşır makinesi yıkama motorları, Arçelik A.ř. tarafından üretilecek ve BSH tarafından fabrikalarında kullanılacaktır. Bu çerçevede, ilgili coğrafi pazar Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak tanımlanmiştir.

H.2. Taraflar

H.2.1. Arçelik A.ř.

90 Anlaşmanın taraflarından Arçelik A.ř., Koç Grubu şirketlerinden olup, başta beyaz eşya olmak üzere, evlerde kullanılan elektrikli ve elektronik ürünlerin, üretimi, satışı, dağıtımı ve pazarlanması alanlarında ulusal ve uluslararası düzeyde faaliyet göstermektedir. Bunun yanında elektrikli ev aletleri motorları ve buzdolabı kompresörleri de üretmektedir. Grubun holding şirketi Koç Holding A.ř.; otomotiv, dayanıklı tüketim, gıda, perakendecilik, enerji, finansal hizmetler, turizm, inşaat ve bilgi teknolojileri sektörlerinde faaliyet göstermektedir. Arçelik A.ř. ile benzer ürünlerin üretimini yapan grubun diğer şirketi Beko Elektronik A.ř., özellikle televizyon, PC, monitör, yazar kasa ve uydu alıcı üretmektedir. Arçelik A.ř. 2003 yılı itibarıyla (.....) YTL'lik ciroya ulaşmıştır. Satışların %(...) Türkiye %(....)'ı Avrupa ve kalan %(...)’si diğer ülke pazarlarında yapılmıştır. Arçelik A.ř.’nin Koç Grubu ve haricindeki pek çok şirkette çeşitli oranlarda iştirak ve yatırımları bulunmaktadır.

100 Ortaklık yapısı ve yönetim kurulu aşağıda sunulmaktadır:

Tablo 1: Arçelik A.ř. Ortaklık Yapısı

Hissedar	Hisse Oranı (%)
Koç Holding A.ř.	39.1
Koç Grubu Diğer	18.2
Teknosan Büro Mak. ve Lev. Tic. San.	14.7
Burla Makina Ticareti ve Yatırım A.ř.	7.6
Diğer	20.4
TOPLAM	100.00

Teşebbüsün yönetim kurulu Rahmi M. KOÇ, Hasan SUBAŐI, Robert SONMAN, Mustafa V. KOÇ, Cengiz SOLAKOĞLU, Fevzi Bülend ÖZAYDINLI, Mehmet Ali BERKMAN, Temel Kamil ATAY, Aka Gündüz ÖZDEMİR'den oluşmaktadır.

110 **H.2.2. BSH Profilo Elektrikli Gereçler A.Ş. (BSH)**

BSH Profilo beyaz eşya üretimi ve pazarlaması ile kahverengi eşya pazarlaması ile iştiğal eden bir şirkettir. BSH Profilo'nun ortaklık yapısını gösteren tabloya aşağıda yer verilmiştir:

Tablo 2: BSH Profilo Ortaklık Yapısı

<i>Hisse Sahibi</i>	<i>Hisse Oranı (%)</i>
BSH Bosch und Siemens Hausgeraete GmbH	80
Deutsche Bank AG	13.86
Diğer Ortaklar	6.14
Toplam	100,00

120 BSH Profilo, temel olarak soğutucu, çamaşır makinesi, fırın, set üstü ocak üretimi yapmaktadır. Diğer taraftan söz konusu teşebbüs ithal ettiği Telefunken, Profilo, Saba ve Siemens markalı kahverengi eşyaların dağıtıcılığını da yapmaktadır.

Şirketin Yönetim Kurulu üyeleri; Dr. Wolfgang Colberg, Dr. Robert Kugler, Dr. Klaus Peter Fouquet, Matthias Ginthum, Dr. Peter Götz, Leon Grünberg, Dr. Ali Zafer İncecik, Norbert Wilhelm Maximilian Klein, Kai Schrickel, Wolfgang Tochtermann'dır. Denetim Kurulu üyeleri Fatih Dural, Erdal Çalıkoğlu, Hasan Çağlayan'dır. Şirketin 2003 yılı cirosu (.....) YTL'dir.

H.3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

130 Bildirimi zamanında yapılmış olan menfi tespit/ muafiyet talebine konu "Standart Sözleşme", tedarikçi konumunda bulunan Arçelik A.Ş. tarafından üretilen çamaşır makinesi yıkama motorlarının, BSH, BSH iştirak şirketleri ve BSH Bosch und Siemens Hausgeraete GmbH'nin doğrudan veya dolaylı olarak çoğunluğa sahip olduğu şirketleri için satın almasını konu alan bir anlaşmadır.

140 Söz konusu anlaşmanın 4054 sayılı Kanun'un ilgili maddeleri çerçevesinde değerlendirilmesine geçmeden önce anlaşmanın niteliğine bakmak gerekmektedir. İnceleme konusu anlaşma Arçelik A.Ş. tarafından BSH'nin belirlediği spesifikasyonlara uygun bir şekilde üretilen çamaşır makinesi yıkama motorlarının söz konusu şirkete satılmasını konu alması bakımından, bir tür fason imalat sözleşmesidir. Fason imalat sözleşmeleri "*bir mal veya hizmetin, ana firma tarafından ilişkide bulunduğu yan firmaya, ana firma adına sipariş verilmesi ve yan firmanın da istenilen şartlara uygun mal ve hizmet üretmesi*" olarak tanımlanmaktadır¹. Mevzuatta ise fason üretim/hizmet anlaşmaları, "*yüklenici olarak adlandırılan bir teşebbüsün, ana sanayi olarak adlandırılan başka bir teşebbüs adına ya da bu teşebbüse arz etmek üzere ana sanayinin talimatları doğrultusunda bir malın üretimini, belirli bir hizmetin sunulmasını ya da*

¹ Ejder Yılmaz, Hukuk Sözlüğü, s 274.

05-51/743-201

belirli bir işin yapılmasını yüklenmesini düzenleyen anlaşmalar" olarak tanımlanmaktadır.

150

Fason imalat sözleşmeleri esasen dikey nitelikli anlaşmalar olduklarından bu tür anlaşmaların içerdikleri rekabet kısıtlamalarının dikey anlaşmalara ilişkin grup muafiyeti tebliği ve ilgili kılavuz çerçevesinde ele alınması gerekmektedir. Bununla birlikte bu duruma ilişkin iki istisna söz konusudur. Bunlar; rakipler arasında imzalanan fason imalat anlaşmaları ve anlaşmaya taraf teşebbüslerin rakip olmadığı ancak yüklenici teşebbüse know-how aktarımının gerçekleştirildiği fason imalat anlaşmalarıdır. Bu açıklamalardan sonra belirtilmelidir ki, ilk istisna olarak ifade edilen rakipler arası fason üretim anlaşmaları, rakip teşebbüsler arasında yapılmaları nedeniyle yatay üretim anlaşması niteliğini taşımakta ve anlaşma tarafları arasında işbirliği doğurucu yönleri dikkate alınarak değerlendirilmekte bununla birlikte, söz konusu anlaşmalar içerdikleri dikey sınırlamalar bakımından 2002/2 sayılı "Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği" çerçevesinde ele alınmaktadır.

160

Fason üretim anlaşmalarının değerlendirilmesinde sadece anlaşma konusu ürün ya da hizmetlerin yer aldığı pazarda değil, bu pazarla yakın ilişkili alt, üst ya da komşu pazarlarda da anlaşmanın, tarafların rekabetçi davranışlarının koordinasyonuna yol açıp açmayacağı göz önünde bulundurulmaktadır. Dolayısıyla, anlaşmaya konu ürünün içinde yer aldığı pazara ek olarak, yayılma etkisinin ortaya çıktığı bu tür pazarların da incelenerek, anlaşmanın bu pazarlar üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

170

Bu noktada Arçelik A.Ş. ve BSH'nin pazardaki konumlarının belirlenmesi gerekmektedir. İnceleme konusu sözleşme çerçevesinde alıcı konumunda bulunan BSH'nin sözleşmenin konusunu oluşturan çamaşır makinesi yıkama motoru alanında üretimi bulunmamaktadır. Söz konusu teşebbüs sözleşme öncesinde, motor alımlarını dünya pazarlarından gerçekleştirmektedir. Bu bağlamda sözleşme tarafları çamaşır makinesi yıkama motoru bakımından rakip konumda değildirler. Ancak gerek BSH'nin gerekse Arçelik A.Ş.'nin bağlı oldukları teşebbüsler genel olarak beyaz eşya üretimi alanında faaliyette olduklarından anılan teşebbüsler çamaşır makinesi pazarında rakip konumdadırlar. Bu çerçevede Arçelik A.Ş. ve BSH, nihai ürün olan çamaşır makinesi pazarında rekabet halinde olduklarından inceleme konusu anlaşma rakipler arasında akdedilen bir fason imalat anlaşması niteliği taşımakta ve anlaşmanın söz konusu pazarda yaratacağı olası etkilerin değerlendirilmesi gerekmektedir.

180

Ancak; rakipler arasındaki fason imalat anlaşmalarının yatay anlamda işbirliği doğurma ihtimali bakımından 4. madde çerçevesinde değerlendirilmesi gerekiyorsa de, içerdikleri dikey kısıtlamalar bakımından 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında incelenmelidir. Bu nedenle, söz konusu dosyada öncelikle "Standart Sözleşme"ye ilişkin menfi tespit değerlendirmesi yapılacak ardından anılan

190

sözleşmenin yatay ve dikey anlamda etkileri ilgili düzenlemler çerçevesinde ele alınacaktır.

H.3.1. Menfi Tespit Değerlendirmesi

200 Bildirim Formunda “Standart Sözleşme”nin taraflar açısından ticari kararlarını özgürce almalarını engelleyen herhangi bir hükmünün bulunmadığı ve söz konusu sözleşmenin, tarafların faaliyetleri ve karar alma mekanizmaları açısından taraflar üzerinde olumlu veya olumsuz herhangi bir zorlayıcı hüküm içermediği ifade edilmektedir. Bununla birlikte anlaşma ile Arçelik A.Ş.’ye yönelik olarak çeşitli sınırlamalar getirilmektedir.

Anılan sözleşmenin 18. maddesinin ilgili bölümlerine aşağıda yer verilmektedir:

“... Tedarikçi, BSH’nin ürettiği ürünler için özel olarak tasarlanmış ve üretilmekte olan yedek parçaları BSH’nin yazılı izni olmaksızın üçüncü şahıslara dağıtamaz/satamaz.”

210

Sözleşmenin 18. maddesi ile Arçelik A.Ş.’ye üretmekte olduğu motorların yedek parçalarını satacağı teşebbüslere ilişkin olarak sınırlama getirilmektedir. Söz konusu madde, üretmekte olduğu ürünlerin satışına ilişkin olarak Arçelik A.Ş.’nin ticari kararlarını özgürce almasını engelleyici nitelikte olduğundan 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesine aykırıdır. Bu nedenle, bildirim konusu sözleşmeye menfi tespit verilmesi mümkün değildir.

H.3.2. Muafiyet Değerlendirmesi

220 H.3.2.1. Grup Muafiyeti Değerlendirmesi

“Standart Sözleşme”nin yukarıda değinilen ve sözleşmeye menfi tespit tanınmasına engel 18. maddesi BSH tarafında Arçelik A.Ş.’ye getirilen dikey nitelikli sınırlamalar içermektedir. Yukarıda ifade edildiği üzere söz konusu madde ile, Arçelik A.Ş.’nin motorlara ilişkin yedek parçaları üçüncü kişilere satışı BSH’nin yazılı iznine bağlı kılınmaktadır.

230

2002/2 sayılı Tebliğ’in 4. maddesinin (e) bendinde “parçaların birleştirilmesi ile oluşturulan malların söz konusu olması halinde, bu parçaları satan sağlayıcı ile birleştiren alıcı arasındaki anlaşmalarda, sağlayıcının bu parçaları son kullanıcılara veya malların bakımı ya da onarımıyla alıcı tarafından yetkilendirilmemiş tamircilere yedek parça olarak satmasının yasaklanması” anlaşmaları grup muafiyeti kapsamı dışına çıkaran bir sınırlama olarak belirtilmektedir.

İnceleme konusu sözleşme ile Arçelik A.Ş.’ye getirilen motorlara ilişkin yedek parçaları BSH’nin izni olmaksızın üçüncü kişilere satmama yükümlüğü 2002/2 sayılı Tebliğ’in yukarıda yer verilen maddesine aykırılık teşkil etmektedir. Her ne

05-51/743-201

240 kadar 2002/2 sayılı Tebliğ'de sözleşme konusunu oluşturan malın nihai kullanıcılara ya da bağımsız tamircilere yedek parça olarak satışının engellenmesinin sözleşmeyi grup muafiyeti dışına çıkardığı ifade edilse de, inceleme konusu sözleşme bakımından motora ilişkin yedek parçaların üçüncü kişilere satışının izne bağlanması da anılan hükümde belirtilen durum ile aynı etkiye sahip bir sınırlamadır. Bu yedek parçaların da ana ürünü oluşturan bölümler olduğu dikkate alındığında söz konusu tebliğ hükmü uyarınca Arçelik A.Ş.'nin son kullanıcı ve bağımsız tamircilere yedek parça satışının ancak BSH'nin izniyle mümkün olması, muafiyet kapsamında izin verilebilecek türde bir sınırlama değildir.

250 H.3.2.2. Bireysel Muafiyet Değerlendirmesi

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamındaki anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birliği kararlarına muafiyet tanınmasına ilişkin koşulları düzenleyen 5. maddesinde iki olumlu ve iki olumsuz koşul sayılarak, muafiyet verilecek olan anlaşma, eylem ya da kararın söz konusu dört koşulu birden sağlaması gerektiği hükme bağlanmıştır.

260 Olumlu koşullardan ilki, malların üretim ve dağıtımında iyileşme ya da ekonomik veya teknik gelişme sağlama zorunluluğudur. Bu şartı, teşebbüsler arası birlikte davranış sonucu elde edilecek ekonomik fayda ve iyileşme, rekabetin sınırlandırılmasından dolayı oluşan zarardan daha ağır basmalıdır şeklinde özetlemek mümkündür. Üretim veya dağıtım maliyetlerini düşüren, kaliteyi arttıran, piyasaya yeni girişleri kolaylaştıran ve yeni üretim tekniklerinin gelişmesine katkıda bulunan anlaşmaların genellikle bu ilk kriteri sağladığı kabul edilebilir.

270 Bildirim formunda, inceleme konusu "Standart Sözleşme" ile daha önce dünya pazarlarından çamaşır makinesi yıkama motoru temin eden BSH'nin, Arçelik A.Ş.'den söz konusu motorları almak suretiyle lojistik avantaj elde edeceği ve Arçelik A.Ş.'nin de anlaşma sayesinde kapasite kullanımı ve ölçek ekonomileri bakımından verimliliğini arttıracığı ifade edilmektedir. Bu açıklamalar ışığında anlaşmanın, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin ilk bendinde belirtilen şartı sağladığı anlaşılmaktadır.

280 Bir anlaşmaya muafiyet tanınabilmesi için yerine getirilmesi gereken ikinci olumlu koşul malların üretimi veya dağıtımında sağlanan iyileşmeden elde edilen faydanın tüketicilere yansıtılmasıdır. Yukarıda belirtildiği üzere inceleme konusu sözleşme ile gerek BSH çamaşır makinesi yıkama motorunu Türkiye'den temin etmek suretiyle gerekse Arçelik A.Ş. daha yüksek kapasite kullanımı sayesinde maliyet avantajı sağlayacaklardır. Bu çerçevede taraflar maliyetlerindeki bu düşüşü ürünlerine yansıtma imkanı bulacaklarından tüketiciler daha düşük fiyatlarla bu firmaların ürünlerine sahip olabileceklerdir. Dolayısıyla inceleme konusu anlaşma 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde belirtilen ikinci koşulu da sağlamaktadır.

290 Anlaşma, karar veya uyumlu eylem neticesinde ilgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde belirtilen bir diğer koşuldur. "Standart Sözleşme"ye konu ürün çamaşır makinesi yıkama motorudur. BSH'nin motor üretimi bulunmaması nedeniyle, söz konusu pazarda taraflar rakip olmadıklarından bu pazar bakımından koordinasyon riski söz konusu değildir. Bu çerçevede, bu pazar bakımından rekabetin önemli ölçüde ortadan kalkması gibi bir durumun ortaya çıkmayacağı ve anlaşmanın 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde belirtilen üçüncü koşulu da sağladığı kanaatine varılmıştır.

300 Bir anlaşmaya muafiyet tanınması için gereken son koşul anlaşmanın, yarattığı olumlu etkilerin elde edilmesi için gerekenden daha fazla bir rekabet sınırlamasına neden olmamasıdır. Başka bir ifadeyle anlaşmanın rekabet üzerindeki olumsuz etkisi, anlaşmanın sağladığı faydaların elde edilmesi için gerekenden daha fazla olmamalıdır. Daha önce ifade edildiği üzere çamaşır makinesi yıkama motoru pazarı bakımından "Standart Sözleşme", BSH'nin bu alanda üretimi olmaması nedeniyle yatay anlamda bir işbirliği doğurma riski taşımamaktadır. Bununla birlikte, tarafların çamaşır makinesi pazarında rekabet halinde olmaları nedeniyle anlaşmanın, tarafların bu pazardaki davranışları açısından koordinasyon yaratma ihtimali bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

310 Genel olarak rakipler arasındaki üretim anlaşmalarına ilişkin temel kaygı bu anlaşmaların tarafların sağlayıcı olarak davranışlarının koordinasyonuna yol açma riski içermeleridir. Bununla birlikte sözleşme taraflarının rakip oluşunun doğrudan koordinasyona yol açacağını belirtmek doğru bir yaklaşım değildir. Koordinasyon ihtimalinin varlığından söz edebilmek için öncelikle anlaşma ile tarafların toplam maliyetlerinin ne ölçüde birbirine yakın seviyelere ulaştığının belirlenmesi gerekmektedir. Örneğin bir fason imalat anlaşmasında bir rakibin diğerinden satın almakta olduğu ürünün maliyetinin, nihai ürünün toplam maliyeti içerisindeki payı düşükse bu anlaşmanın tarafların toplam maliyetlerinin aynı ya da yakın seviyelerde bulunmasına neden olacağını belirtmek doğru olmayacaktır. Buna ek olarak anlaşma konusu ürünün toplam maliyet içerisindeki payı yüksek olsa da, nihai ürünün homojen olmadığı ya da ürün satışı için ciddi pazarlama harcamalarının gerekli olduğu durumlarda da anlaşmanın tarafların maliyet yapısında yarattığı benzerlik oldukça sınırlı olacaktır.

330 Rakipler arasındaki bir fason imalat anlaşmasının değerlendirilmesinde göz önünde bulundurulması gereken ikinci husus, tarafların faaliyette buldukları pazarın yapısı ve tarafların bu pazardaki konumlarıdır. Üretim anlaşması taraflarının ciddi ölçüde pazar gücüne sahip olmadıkları durumlarda, tarafların sağlayıcı olarak birlikte hareket etme eğilimleri sınırlı olacaktır. Buna ek olarak taraflar sözleşme ile davranışlarının koordinasyonunu sağlama arzusu taşısalar da, tarafların pazar güçlerinin bulunmadığı ya da çok sınırlı olduğu hallerde, bu eğilimin pazardaki rekabet üzerindeki etkisi önemsiz seviyelerde olacaktır.

340 İnceleme konusu "Standart Sözleşme"nin çamaşır makinesi pazarında tarafların davranışları üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi için öncelikle anlaşma konusunu oluşturan çamaşır makinesi yıkama motorunun maliyetinin çamaşır makinesi toplam maliyeti içerisindeki oranının belirlenmesi gerekmektedir. Kurum kayıtlarına 1.8.2005 tarih ve 5374 sayı ile intikal eden yazıda motor maliyetinin toplam maliyete oranının %17-19 seviyesinde olduğu ifade edilmektedir. Esasen rakipler arasındaki üretim anlaşmalarında anlaşmanın tarafların toplam maliyetlerinde yaratacağı benzerlik ihtimalinin değerlendirilmesinin nedeni, nihai ürünün fiyatının taraflar arasında sabitlenmesi ve bu yolla rekabetin sınırlanması riskinin varlığıdır.

Koordinasyon riski bakımından değerlendirilmesi gereken ikinci husus, yukarıda değinildiği üzere anlaşma taraflarının anlaşmaya konu pazar ya da yayılma etkisinin görüldüğü pazarlardaki gücüdür. Aşağıda çamaşır makinesi pazarında faaliyette bulunan teşebbüslerin 2004 yılına ilişkin pazar paylarına yer verilmektedir.

Tablo 3: Çamaşır Makinesi Pazarında Teşebbüslerin 2004 yılı Pazar Payları

Teşebbüs		Pazar Payı (%)
Üreticiler	Arçelik	(.....)
	Profilo	(.....)
	Vestel	(.....)
	Diğer	(.....)
İthalatçılar		(.....)
Toplam		100

350

Çamaşır makinesi pazarında Arçelik A.Ş.'nin pazar payı %(...), BSH'nin ise %(...) seviyesindedir. Toplamda %(...) gibi ciddi bir pazar payına tekabül eden etkilenen pazarda, söz konusu iki marka arasındaki işbirliği riskini azaltan unsurlar; motor maliyetinin toplam maliyete oranının %17-19'u olması ve BSH'nin ihtiyacı olan çamaşır makinesi motorlarının yalnızca %(...)'luk bir dilimini anlaşma kapsamında Arçelik A.Ş.'ye ürettirecek olması, geri kalan kısım için ithal kaynakları kullanmasıdır. Bu iki husus anlaşmanın, çamaşır makinesi pazarındaki taraflar arasındaki olası işbirliği risklerini önemli ölçüde azaltmaktadır.

360

Muafiyetin son koşuluna ilişkin olarak üzerinde durulması gereken bir diğer nokta, sözleşmenin 18. maddesinde yer alan yedek parçaların üçüncü kişilere satışını yasaklayan hükümdür:

"... Tedarikçi, BSH'nin ürettiği ürünler için özel olarak tasarlanmış ve üretilmekte olan yedek parçaları BSH'nin yazılı izni olmaksızın üçüncü şahıslara dağıtamaz/satamaz."

370 Yukarıda yer verildiği üzere, 2002/2 sayılı Tebliğ bağlamında yapılan değerlendirmede Tebliğ'in 4(e) bendine aykırı olması nedeniyle, grup

muafiyetinden yararlanamadığı tespit edilen bu hüküm, bireysel muafiyetten de yararlanamayacaktır. Bu durumun nedeni grup muafiyeti tebliği çerçevesinde anlaşmanın muafiyet almasını engeller nitelikte olduğu belirtilen ağır sınırlamaların, bireysel muafiyetten yararlanmasının mümkün olmamasıdır. Bu tür ağır sınırlamaların varlığı halinde, genel prensip olarak bu sınırlamaların amaçsal olarak rekabeti kısıtladığı kabul edilmekte ve bu sebeple ekonomik etkilerinin analiz edilmesine gerek bulunmamaktadır.

380 Bu bilgiler ışığında dosya konusu anlaşmada yer alan üçüncü kişilere yedek parça satışını kısıtlayan hükmün, mevcut hali ile bireysel muafiyet alması mümkün değildir.

I. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;

- 390 1. Başvuru konusu standart sözleşmeye 18. maddesinde yer verilen "Tedarikçi, BSH'nın ürettiği ürünler için özel olarak tasarlanmış ve üretilmekte olan yedek parçaları BSH'nın yazılı izni olmaksızın üçüncü şahıslara dağıtamaz/satamaz" şeklindeki hükmün, 4054 sayılı "Rekabetin Korunması Hakkında Kanun"un 4. maddesine aykırılık teşkil etmesi nedeniyle menfi tespit belgesi verilemeyeceğine;
2. söz konusu hükmün, 2002/2 sayılı "Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği"nin 4(e) bendi gereğince ağır sınırlama olarak kabul edilmesi nedeniyle, aynı Tebliğ çerçevesinde grup muafiyeti kapsamında değerlendirilemeyeceğine,
3. 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesindeki muafiyet şartlarından "rekabetin zorunlu olandan fazla kısıtlanmaması" koşulunu karşılamaması nedeniyle,
- 400 4. anlaşma konusu olan çamaşır makinesi yıkama motorunun ya da buna ait yedek parçaların son kullanıcılara veya malların bakımı ya da onarımıyla alıcı tarafından yetkilendirilmemiş tamircilere satışını kısıtlamayacak şekilde düzenlenmesi durumunda anlaşmanın 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanabileceğine;
5. bu düzenlemenin 60 gün içinde yerine getirilerek Rekabet Kurumu'na bildirilmesine, Kurulumuzca gerekli düzeltmeler yapılmadan uygulamaya devam edilmesi halinde haklarında soruşturma açılacağı ve aynı Kanun'un 16. ve 17. maddeleri uyarınca işlem yapılacağı taraflara bildirilmesine

410

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.